

מדת בדת

לע"צ הרה"ג ר' אליהו נחום בן ר' יחיאל צבי שפירא זצוק"ל
הערוך והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 184 פרשת יתרו תשע"ו

גיטיין מז-נג

אשתו יביא ויקרא משמע שלולא שמתה לא יקרא, ויש לדחות שגם אם היא לא מתה יקרא וכתבו שמתה לחדש שלא נגזור כדברי ר' יוסי בר' חנינא שאם בצרם ושגרם ביד שליח והוא מת בדרך שמביא ואינו קורא שכתוב ולקחת והבאת שיהיה לקיחה והבאה באחד, קמ"ל שבאשתו הוא יכול להביא גם כשמתה.

דף מח ר' יוחנן ור"ל נחלקו כאן לשיטתם במוכר שדהו בזמן שהיובל נוהג שלר' יוחנן מביא וקורא כיוון שקנין פירות כקנין הגוף, ולר"ל לא קורא שקנין פירות אינו כקנין הגוף, והוצרכו לחלוק בב' המקומות שאם היו חולקים אצלינו היינו אומרים שבזה אמר ר"ל שלא קורא כי ירד על דעת הפירות אך כשירד על דעת גוף הקרקע יקרא, קמ"ל שלא יקרא, ואם היו חולקים בזמן שהיובל נוהג היינו אומרים שבמוכר לפירות יודה ר' יוחנן שלא יקרא, קמ"ל שקורא, ולכאורה יש להביא ראיה מהמשנה שהמוכר אילן וקרקעו מביא וקורא, ויש לדחות שמדובר בזמן שיוכל נוהג, וכן אין להוכיח מהמשנה שקונה ב' אילנות בתוך של חבירו מביא ואינו קורא משמע שבג' קורא, שיש לומר שמדובר שבזמן שאין היובל נוהג, ואחר שרוב חסדא אומר שר' יוחנן ור"ל נחלקו ביובל שני וביובל ראשון לכו"ע מביא וקורא כי לא סמכה דעתם שיחזור ביובל א"כ ניתן להעמיד שם את המשנה ביובל ראשון.

לכאורה נחלקו בזה תנאים בלוקח שדה מאביו והקדישה ואח"כ מת אביו, שר' יהודה ור"ש לומדים מהפסוק ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שמדובר בשדה שלא תהיה אחוזתו ואם היא תהיה בעתיד אחוזתו לא תצא ביובל לכהנים, ור"מ דורש את הפסוק רק על שדה שירש מאביו ואח"כ מת אביו, משמע שלר' יהודה ור"ש אין צריך פסוק למת אביו ואח"כ הקדישה וזה תלוי שאם קנין פירות כקנין הגוף א"כ גם במת אביו זה לא שלו ולכן צריך פסוק שזה שדה אחוזה, ור' יהודה ור"ש סוברים שקנין פירות לא כקנין הגוף וא"כ במת אביו והקדישה אח"כ אין צריך פסוק והפסוק הולך להקדישה ואח"כ מת אביו, ור"צ בר יצחק אומר שגם ר' יהודה ור"ש מודים שקנין פירות כקנין הגוף אלא שהם דרשו את הפסוק שהיה ניתן לכתוב ואם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו ומדוע כתוב אשר לא משדה אחוזתו אלא שבא לדרוש בשדה שלא תהיה גם בעתיד אחוזתו שלא תלך לכהנים ביובל.

רב יוסף אומר שלולא שר' יוחנן סובר שקנין פירות כקנין הגוף הוא לא מצא ידיו ורגליו בביהמ"ד כי ר' אסי אמר משמו שאחים שחלקו הם כלקוחות ומחזירים זה לזה ביובל ואם נאמר שקנין פירות זה לא כקנין הגוף א"כ לא ימצא שיביא ביכורים מי שלא נולד בן אחד אחר בן אחד עד זמן יהושע בן נון שהרי כשיהיה ב' בנים א"כ כל יובל הם כלקוחות מחדש.

רבא אומר שיש פסוק וברייתא כדעת ר"ל **עמוד ב** שכתוב בפסוק במספר שני תבואות ימכר לך משמע שמוכר רק את התבואות, ובברייתא כתוב שבכור נוטל פי שנים בשדה החוזרת ביובל משמע שהיא נקראת מוחזק שהקנין פירות של הלוקח היא לא כקנין הגוף.

אביי אומר שבעל דן בנכסי אשתו רק ע"י הרשאה ממנה וכ"ז כשלא ירד לדון על הפירות אך אם דן על הפירות מתוך שהוא דן על הפירות הוא דן גם על הגוף ללא הרשאה.

פרק הניזקין

משנה לניזקין שמים בעידית ולבעל חוב בבינונית ולכתובת אשה בזיבורית ולר"מ גם לכתובת אשה שמים בבינונית, לא נפרעים מנכסים משועבדים במקום שעדיין נשאו קרקעות אצל החייב

דף מז אדם שמכר עצמו ללודים ביקש מר' אמי שיפדהו, אמר ר' אמי שאם משנתנינו אומרת שפודים את הבנים משום קלקול ודאי כאן נפדהו משום הצלת נפשות, אמרו תלמידיו שהוא ישראל מומר שראוהו אוכל נבילות וטרפיות אמר להם אולי הוא אוכל רק לתיאבון אמרו תלמידיו שאכל מאיסור גם כשהיה לפניו של היתר, אמר ר' אמי לך לא נותנים לי לפדותך.

ר"ל מכר עצמו ללודים ונטל עמו שק וגלגל מאבן, וידוע שהם עושים רצונו של האדם ביומו האחרון כדי שימחול על דמו, אמרו לו מה בקשתך אמר להם רוצה אני לקשור אתכם ולתת לכל אחד מכה ומחצה, וכך עשה ונתן מכה אחת לכל אחד והרגו והם חרקו שיניהם אמר להם עדיין נשאר לי חצי מכה וכך הרג את כולם, ויצא ואכל ושתה אמרה לו בתו אינך צריך משהו להסב עליו אמר לה כריסי הוא הכר שלי, וכשנפטר הוא השאיר קב של מוריקא וקרא על עצמו ועזבו לאחרים חילם.

משנה מי שמכר שדהו לעכו"ם קונה ממנו פירות ביכורים מפני תיקון העולם. **גמרא** רבה אומר שאף שאין קנין לעכו"ם בא"י להפקיע ממעשר שכתוב כי לי הארץ לי קדושת הארץ, אך יש קנין לעכו"ם לחפור בה בורות שיחין ומערות, שכתוב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, ור"א סובר שאף שיש קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מידי מעשר שכתוב דגנך ולא דגן עכו"ם אך אין לו קנין לחפור בה בורות שיחין ומערות, שכתוב כי לי הארץ, ונחלקו שר"א למד דגנך ולא דגן עכו"ם, ורבה למד דיגונך ולא דיגון עכו"ם, ורבה הוכיח מהמשנה שלקט שכחה ופאה של עכו"ם חייבים במעשר אלא א"כ הפקיר, ואם מדובר שהם של ישראל ועכו"ם לקט אותם מה שייך הפקיר הרי הם ממילא מופקרים אלא מדובר שהם של עכו"ם וישראל ליקט אותם ודוקא שהפקיר ולולא כן חייבים במעשר, ויש לדחות שהם של ישראל ועכו"ם לקטן ומה ששאלנו שהם ממילא מופקרים שאמנם הם מופקרים לישראל אך לא לעכו"ם, ויש להוכיח מהברייתא שישראל שקנה שדה מעכו"ם כשעדיין לא הביאה שליש וחזר ומכרה לו אחר שהביאה שליש חייבת במעשר שכבר התחייבה ומשמע שאם לא התחייבה אצל ישראל פטורה, ויש לדחות שמדובר בסוריא שכיבוש יחיד אינו כיבוש, ויש להוכיח מברייתא שישראל ועכו"ם שקנו שדה בשותפות **עמוד ב** לרבי מעורב בה טבל וחולין ורשב"ג אומר שמה שהוא של עכו"ם פטור ושל ישראל חייב והם נחלקו אם יש ברירה או לא, אך לכו"ע בחלק של עכו"ם פטור ממעשר, ויש לדחות שמדובר בסוריא והם סוברים שכיבוש יחיד אינו כיבוש, ורב חייא בר אבין מוכיח ממשנתינו שהמוכר שדה לעכו"ם קונה ממנו ביכורים מפני תיקון העולם משמע שלולא כן פטורה מביכורים, ורב אשי דוחה שהיו ב' תקנות שמתחילה היו מביאים ביכורים מדאורייתא ואחר שראו שבכל זאת מוכרים שהאנשים רואים שלא פקע מזה קדושה תיקנו שלא יביאו כדי שלא ימכרו להם להפקיע מקדושה וכיון שראו שבכ"ז מוכרים וזה משתקע אצל עכו"ם תיקנו שיקנו מהם ויביאו ביכורים.

לר' יוחנן המוכר שדהו לפירות מביא וקורא שקנין פירות כקנין הגוף ולר"ל מביא ואינו קורא שקנין פירות אינו כקנין הגוף, ור' יוחנן מוכיח מהברייתא שכתוב ולביתך שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא, ויש לו בנכסיה רק קנין פירות, ור"ל דוחה שיש גזירת הכתוב ולביתך, וללישנא בתרא ר"ל הקשה לר' יוחנן מהברייתא שלולא הפסוק הבעל לא היה קורא בביכורי אשתו, ור' יוחנן אמר לו שאכן משם יש ללמוד שקנין פירות כקנין הגוף, ור"ל הוכיח מברייתא שאם הבעל הלך בדרך ואמרו לו שמתה

אף שנשאר רק זיבורית, ומנכסי יתומים פורעים רק מזיבורית, לא מוציאים לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון אשה ובנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם, המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם. **גמרא** לכאורה דין המשנה הוא מדאורייתא ולא רק מפני תיקון העולם, שכתוב מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם, אביי אומר שזה בא לדעת ר' ישמעאל שמדאורייתא שמים בשל הניזק קמ"ל שמפני תיקון העולם שמים בשל המזיק, שכתוב בברייתא שלר' ישמעאל לומדים מהפסוק מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם בשדהו של הניזק, ור"ע סובר שהפסוק בא לומר שגובה לניזקין מעידית וק"ו להקדש, ויש להקשות לר' ישמעאל שאמנם אם אכל שמינה ישלם שמינה אך מדוע באכל כחושה שישלם שמינה, ורב אידי בר אבין מפרש שהבהמה אכלה ערוגה בין הערוגות ולא יודעים ממה אכלה שמשלם ממיטב, ורבא מקשה שאם כשאכל כחושה ישלם כחושה מדוע בספק ישלם שמינה הרי המוציא מחבירו עליו הראיה,

דף מט ורב אחא בר יעקב מפרש שמדובר שהעידית של הניזק היא מזיבורית של המזיק ולר' ישמעאל שמים בשל הניזק ולר"ע שמים בשל המזיק ור' ישמעאל לומד בגזירה שוה שכתוב שדה למעלה ובער בשדה אחר וכתוב מיטב שדהו, וכמו שלמעלה זה בשל הניזק כך המיטב הוא בשל הניזק ור"ע מדייק בפסוק מיטב שדהו של המשלם, ור' ישמעאל סובר שהגזירה שוה מועילה כדלעיל, ואת הפסוק שדהו דורשים למקרה שיש למזיק עידית וזיבורית והזיבורית שלו היא פחות מהעידית של הניזק שמשלם מהעידית שלו.

מה שאמר ר"ע ק"ו להקדש אין לפרש שמדובר ששור שלנו נגח שור של הקדש שהרי ממעטים את זה מהפסוק שור רעהו ולא שור של הקדש, ואין לומר שזה הולך על האומר הרי עלי מנה לבדק הבית שיביא מעידית שהוא רק כבעל חוב שדינו מבינונית, ואין לומר שר"ע סובר שדין בעל חוב מעידית כי זה לא ק"ו, שיש לפרוך שבעל חוב יפה כוחו שמשלמים לו בנזק ואילו הקדש הורע כוחו שפטור בנזק, ויש להעמיד כשנגח שור שלנו שור של הקדש ור"ע סובר כר"ש בן מנסיא שאומר ששור של הקדש שנגח שור של ישראל פטור אך הדיוט שנגח של הקדש חייב נזק שלם בין תם בין מועד, אך לפ"ז מדוע אמרנו שנחלקו ר' ישמעאל ור"ע אם שמים בשל המזיק או בשל הניזק אולי הם חולקים רק שר"ע סובר כר"ש בן מנסיא ור' ישמעאל סובר כרבנן, ויש לדחות שא"כ מה אומר ר' ישמעאל לא בא הכתוב ומשמע שלא בא לכך אלא לכך והיינו בצורת הגביה, ועוד שלא ניתן לומר בדבר שמקילים ק"ו להקדש שהקדש הוא חמור יותר לר"ש, ועוד שרב אשי **עמוד ב** מביא ברייתא מפורשת שלר' ישמעאל לומדים ממיטב שדהו לשדה של ניזק ולר"ע של מזיק, ורבינא מעמיד את המשנה כר"ע שמדאורייתא שמים לניזק מעידית ודורשים כר"ש את טעם הפסוק שמדוע התורה תקנה לניזק מעידית מפני תיקון העולם, וכן שנינו שר"ש אומר שתיקנו לניזקין מהעידית מפני הגזלנים והחמסנין כדי שהם לא יגזלו שהם יאמרו שאם אגזול או אחמוס ב"ד יגבו ממני את השדה היפה שלי שכתוב מיטב שדהו, ומה שאמרו שבעל חוב מבינונית כדי שלא יראה אדם שיש לחבירו שדה יפה ויאמר אקפוץ ואלונו כדי שאגבנה ממנו ומה שלא אמרו שישלם לבעל חוב מזיבורית כדי שלא יהיה נעילת דלת בפני לוויין, ולר' יהודה כתובת אשה מזיבורית ולר"מ מבינונית ומבאר ר"ש בטעמו של ר' יהודה שיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא, ועוד שאשה יוצאת גם שלא לרצונה ואילו האיש מוציא רק לרצונו, והטעם הנוסף בא לומר שלא נאמר שכמו שאיש נותן כתובה כשיוצא כך היא תתן כשתצא, לכן בא הטעם שהאשה יוצאת גם שלא לרצונה לכן תקנו לה כתובה, ואילו האיש אם ירצה להוציא ממנה הוא יוכל להשהות את הגט.

מר זוטרא בר ר"נ אומר שכתובת אשה מזיבורית רק מיתומים אך מהאדם עצמו כתובתה מבינונית, אך קשה שמיתומים בכל מקרה

גובים רק מזיבורית, וא"כ כשנאמר שכתובת אשה מזיבורית הכוונה ממנו, ויש לומר שהיינו אומרים שאשה תקבל מבינונית אפילו מיתומים משום חינוא שירצו נשים להנשא, קמ"ל שגובה רק מזיבורית, ורבא מוכיח משיטת ר"מ שכתובת אשה מבינונית וודאי שאין הכוונה מיתומים שהרי נפרעים מהם רק זיבורית אלא הכוונה ממנו וא"כ רבנן סוברים שגם ממנו מזיבורית, ויש לומר שמדובר מיתומים וסובר ר"מ שגובה מיתומים מבינונית משום חינוא, ואביי רוצה להוכיח ממשנתנו שלניזקין שמים בעידית ולבעל חוב מבינונית ולכתובה מזיבורית ומדובר ממנו כי מיתומים לא גובים מבינונית, ורב אחא בר יעקב מתרץ שניתן להעמיד את המשנה באב שנעשה ערב לבנו לניזקין וחוב וכתובה, ולנזק וחוב גובה כדינם שהרי זה ניתן להגבות בחייו אך כתובה שנגבית רק לאחר מיתה תגבה רק מזיבורית שהרי גם מהיתומים היא גובה רק מזיבורית, אך קשה שערב של כתובה לא משתעבד, ויש לומר שערב קבלן משתעבד לכתובה, אך זה מובן רק למ"ד שקבלן משתעבד גם כשאין נכסים ללוה אך למ"ד שהקבלן משתעבד רק אם יש נכסים ללוה ואם לא אינו משתעבד א"כ איך האב השתעבד שהרי אין עוד נכסים שאם היו היו גובים מהם תחילה, ויש לומר שהיו לו נכסים והתקלקלו, ועוד יש לומר שאב משתעבד לבנו גם כשאין לו נכסים.

ערב של כתובה לכו"ע אינו משתעבד, **דף נ** ערב קבלן של בעל חוב משתעבד לכו"ע ונחלקו בערב של חוב וקבלן של כתובה אם משתעבד גם כשאין נכסים ללוה או משתעבד רק כשיש נכסים ללוה, ולהלכה בכלם משתעבד גם כשאין נכסים ללוה מלבד ערב של כתובה שלא משתעבד גם כשיש נכסים לבעל כיון שהוא עושה מצוה ולא חסר לאשה כלל. **רבינא** מביא ראיה מעיקר התקנה של זיבורית לאשה שיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא ואם מדובר ביתומים בלאו הכי גובים מזיבורית וא"כ גם ממנו גובה רק מזיבורית ולא כמר זוטרא.

מר זוטרא בר ר"נ אומר בשם ר"נ ששטר חוב שיוצא על היתומים אף שכתוב בו שבח לגבות מעידית גובה מזיבורית, ואביי אומר שזה פשוט שהרי כל חוב גובים מבינונית ומיתומים מזיבורית, ורבא דוחה שכל חוב מדאורייתא דינו מזיבורית כדברי עולא שכתוב בחוץ תעמוד והאיש יוציא אליך את העבוט ודרכו של איש להוציא פחות שבכלים ואמרו חכמים שבעל חוב מבינונית שלא תנעול דלת בפני לוויין וביתומים העמידו על דין תורה אך שטר שיש בו שבח שמדאורייתא דינו מעידית א"כ גם מיתומים יגבו מזיבורית, אך יש להקשות ממה ששנה אברם חוזאה שגם ניזקין נפרעים מיתומים מזיבורית למרות שדינם בעידית מדאורייתא, ויש לומר שמדובר שהעידית של הניזק מזיבורית של המזיק וכו' ישמעאל שמדאורייתא שמים בשל הניזק ותקנו חכמים לשום בשל המזיק מפני תיקון העולם וביתומים העמידו על דין תורה לשלם מזיבורית של המזיק, אך יש להקשות שר"א ניותאה שנה שלא נפרעים מיתומים אלא מזיבורית ואפילו הן עידית ולכאורה הכוונה שאפילו כתוב עידית בשטר בכ"ז גובים מזיבורית, ויש לדחות שזה רק כשהיתה עידית והיא הלכה ממנו כדברי רבא שאם הזיק זיבורית גובה מעידית, ואם הלכה העידית גובה מבינונית ולגבי יתומים העמידו על דאורייתא שיגבה מזיבורית.

ר' אחדבוי בר אמי מסתפק בגביה מזיבורית מיתומים האם מדובר בקטנים או אפילו בגדולים האם זה תקנה שעשו חז"ל ליתומים ותקנו רק לקטנים ולא לגדולים, או שחז"ל עשו תקנה כי המלוה לא העלה בדעתו שימות הלוה ויפלו הנכסים ליתומים שיהיה נעילת דלת וא"כ אין נ"מ בין גדולים לקטנים, ויש להוכיח מדברי אביי קשישא שיתומים שאמרו גדולים ואין צ"ל קטנים, אך יש לומר שהוא אמר רק לענין שבועה שגדול בדברי אביו הוא כקטן אך לא לענין זיבורית **עמוד ב** ולהלכה יתומים שאמרו בין גדולים בין קטנים בין זיבורית בין לשבועה.

רב אחדובי בר אמי מסתפק אם גם במתנה נאמר שלא גובים ממנה כשיש בני חורין כיון שאין הפסד למקבל או שלולא שלנותן יש הנאה מהמקבל לא היה נותן לו וא"כ זה כמו הפסד של לקוחות, ומר קשישא בן רב חסדא רצה להוכיח מברייתא ששכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני וג' מאות לפלוני וד' מאות לפלוני לא אומרים שהקודם בשטר זכה וכשיצא עליו שטר חוב גובה מכולם בשוה, אך אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני ואחריו לפלוני כל הקודם בשטר זכה ואם בא בעל חוב לגבות גובה מהאחרון ואם אין לו מספיק גובה משלפניו ואם אין לו גובה משלפניו ולמרות ששל הראשון בינונית ושל האחרון מזיבורית הוא גובה מזיבורית ורואים שגם במתנה עשו חכמים תקנה לגבות מהאחרון, ויש לדחות שבשכיב מרע מדובר כבעל חוב ומה שאמר תנו הכוונה בחובי, אך לכאורה נראה שטר מי קודם, ויש לומר שמדובר שאין שטר ומה שכתוב כל הקודם בשטר הכוונה בשטר של הצוואה, ועוד יש לומר שאכן מדובר במתנת שכיב מרע ומה שכתוב שגובה מהאחרון הכוונה שלא מפסיד אלא האחרון, ועוד יש לומר שכל הקרקעות שוים כאחד ואין עדיפות ממי וממה לגבות.

לא מוציאים לאכילת פירות ממשועבדים מבאר עולא בשם ר"ל שהטעם הוא שהם לא כתובים, ומקשה ר' אבא שמזון האשה והבנות זה כאילו כתוב ובכ"ז לא גובה ממשועבדים, ויש לומר שמעיקרא תיקנו שהם ככתובים אצל בני חורין ולא ממשועבדים וכן ביאר ר' אסי בשם ר' יוחנן שהם לא כתובים ור' זירא הקשה כמו ר' אבא ותירץ רב אסי שתקנו שהם כתובים לגבי בני חורין ולא ממשועבדים, ור' חנינא מבאר שהטעם שלא מוציאים ממשועבדים כיון שהם לא קצובים, והסתפקו אם ר' חנינא מצריך כתובים וקצובים,

דף נא או שמספיק קצובים אף שאינם כתובים, ויש להוכיח ממה ששנינו שמי שמת והניח שתי בנות וכן והראשונה קדמה ונטלה לנישואיה עישור נכסים והשניה לא הספיקה לגבות עד שמת הבן אמר ר' יוחנן שהשניה ויתרה, ושאל ר' חנינא שאמרו גדולה מזה שמוציאים לפרנסה ולא למזונות וא"כ מדוע שניה ויתרה, ולכאורה פרנסה היא קצובה אלא שאינה כתובה ובכ"ז הבת מוציאה, ויש לומר שלפרנסה יש קול והיא ככתובה, ורב הונא בר מנוח מוכיח מהמשנה שאם הבעל מת אף שבנותיו גובות רק מבני חורין אך בת אשתו גובה ממשועבדים שהיא כבעלת חוב ולמרות שזה לא קצוב, ויש לדחות שמדובר שעשו קנין מידו, ולכאורה גם הבנות יגבו, יש לומר שקנו לבת אשתו ולא לבנותיו והחילוק ביניהן הוא שבת אשתו היתה קיימת בנישואי אמה ואילו בנותיו נולדו אח"כ ולכן לא מועיל להן קנין, אך יש לדחות שיתכן שגם בנותיו היו בשעת קנין במקרה שגירשה והחזירה, אלא יש לומר שבנותיו שאוכלות בתנאי בכ"ז לא מועיל להן קנין ואילו לבת אשתו שאינה אוכלת בתנאי בכ"ז מועיל לה קנין, אך יש לדחות שלא מסתבר שבתו גרועה יותר, ויש לבאר שבתו שאוכלת בתנאי בכ"ז חששו שהתפיס לה צרורות ולכן לא גובה ממשועבדים אך בת אשתו שאינה אוכלת לא חששו, ויש להוכיח מדברי ר' נתן שבלוקח ראשון באחריות לא גובה את השבח שהשביח מהשני דוקא כשקדם מקחו של שני לשבחו של ראשון ואם קדם השבח למקח של השני גובה מהשני א"כ רואים שאין זה תלוי בקצוב וכתוב אלא רק במה שקדם, ויש לומר שנחלקו בזה תנאים שישנה ברייתא שלא מוציאים לאכילת פירות ושבח קרקעות ומזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם לפי שאינם כתובים ואמר ר' יוסי וכי מה תיקון העולם יש בזו והרי אין קצובים.

ר' יצחק אומר שאם המאבד אומר מצאת ב' כיסים קשורים והמוצא אומר מצאתי רק כיס אחד נשבע המוצא, ואם תובע ב' שורים קשורים והמוצא אומר שהיה רק אחד לא נשבע והחילוק הוא שכיסים לא מתנתקים אחד מהשני ואילו שורים מתנתקים אחד מהשני, ואם אומר המאבד מצאת ב' שורים קשורים

והמוצא אומר מצאתי אחד והחזרתיו לך הוא נשבע, ולכאורה ר' יצחק חולק על המשנה שמוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם **עמוד ב** ויש לומר שר' יצחק סובר כר"א בן יעקב שאומר שאדם נשבע על טענת עצמו שאם בא ואומר מנה לאביך בידי ושלמתי לו חצי נשבע על טענת עצמו וחכמים אומרים שהוא כמשיב אבידה ופטור, ולכאורה ר"א בן יעקב חולק על סברת משיב אבידה ורב מבאר שמדובר שטענו קטן, אך יש לדחות שאין כלום בטענת קטן שהרי אין נשבעים על טענת חרש שוטה וקטן, ויש לומר שמדובר שגדול טוען והוא נקרא קטן שבעיני אביו הוא כקטן אך לפ"ז אין לקרוא לזה טענת עצמו אלא טענת אחרים, ויש לומר טענת אחרים והודאת עצמו, אך יש לדחות שכל התביעות הם תביעת אחרים והודאת עצמו, אלא יש לומר שרבנן ור"א בן יעקב נחלקו בסברת רבה שמדוע חייבה התורה שבועה במודה במקצת כי חזקה שאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו ובאמת היה מודה לו בכל אלא שרצה להשתמט ממנו עד שיהיה לו מעות ויפרע לו ולכן הטילה התורה שבועה כדי שיודה לו בכל ור"א בן יעקב סובר שאין הבדל בין האב לבן ובשניהם אינו מעיז ולכן כשמת אינו נקרא משיב אבידה וחייב שבועה, וחכמים סוברים שרק בו יש סברא שאינו מעיז ואילו בבנו הוא כן מעיז ולכן אם מודה במקצת הוא משיב אבידה ופטור משבועה.

דף נב משנה אם סמכו היתומים על בעל בית אחד ללא שמונה לאפטרופוס או שמינהו אביהם לאפטרופוס חייב לעשר פירותיהם, אפטרופוס שמינהו האב ישבע ואם מינהו בכ"ז לא ישבע ולאבא שאול מנהו האב לא ישבע ואם מינהו בכ"ז ישבע. **גמרא** לכאורה שנינו בתרומה אתם ולא שותפים ולא אריסים ולא אפטרופסים ולא מי שתורם את שאינו שלו, ורב חסדא מחלק שלהאכיל חייב האפטרופוס להפריש ואילו להניח אינו מפריש, וכן שנינו שאפטרופוסין תורמים להאכיל ולא להניח ומוכרים להם בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים להאכיל אך לא להניח, וכן מוכרים להם פירות יינות שמנים וסלתות להאכיל אך לא להניח ועושים להם לולב וערבה סוכה וציצית וכל דבר שיש לו קצבה לרבות שופר וקונים להם ס' תפילין ומזוזות וכל דבר שיש לו קצבה לרבות מגילה אך לא פוסקים להם צדקה ולא פודים להם שבויים ולא כל דבר שאין לו קצבה לרבות תנחומי אבלים ואין האפטרופוסים רשאים לזון לזכות ולחוב בנכסי יתומים, ולכאורה לזכות הם יוכלו שזכים לאדם שלא בפניו אלא הכוונה לחוב על מנת לזכות ואינם יכולים למכור להם ברחוק ולגאול להם בקרוב ולא למכור רעה ולגאול יפה שמא יתקלקלו ואינם רשאים למכור שדות ולקנות עבדים אך יכולים למכור עבדים ולקנות שדות ורשב"ג אוסר למכור עבדים ולקנות שדות שמא לא יהיה לו בהם שקט והאפטרופוסים לא יכולים להוציא את העבדים לחירות אך הם מוכרים אותם לאחרים והם מוציאים אותם לחירות ורבי סובר שהעבד יכול לתת דמי עצמו ולצאת שהוא כמוכרו לו ולת"ק האפטרופוס צריך לחשב עמם באחרונה ולרשב"ג אינו צריך ולא ממנים לאפטרופוס נשים ועבדים וקטנים אך אם מינם אבי היתומים הרשות בידו.

היה אפטרופוס בשכנותו של ר"מ שמכר קרקעות וקנה עבדים ור"מ לא הניח לו וראה ר"מ בחלומו אני להרוס ואתה לבנות ובכ"ז לא שם לבו לחלום שאמר שדברי חלומות לא מעלים ולא מורידים.

השטן היה מתגרה בזוג אחד שהיה ביניהם מריבה כל ערב שבת ונקלע אצלם ר"מ ג' שבועות עד שעשו שלום ושמע שאמר ווי שהוציאו ר"מ מבית זה.

אפטרופוס אחד בשכנותו של ריב"ל היה מוכר קרקע וקונה שוורים וריב"ל לא אמר לו כלום שהוא סבר כר' יוסי שאמר מעולם לא קראתי לאשתי ושורי ושורי אלא אשתי ביתי ושורי שדי.

היו יתומים שהיו סומכים על זקנה אחת והיתה להם פרה והזקנה מכרה אותה עבורם וכאו קרוביהם לר"ג ואמרו לו מדוע היא

מכרה אותה אמר ר"נ שזה כמו משנתנו ביתומים סמכו על בעל הבית, אמרו לר"נ שהפרה התייקרה אמר ר"נ שזה ברשות הלוקח אמרו לר"נ שעדיין לא קיבלו דמים אמר ר"נ א"כ הדין הוא כדברי ר' חנילאי בר אידי בשם שמואל שנכסי יתומים הם כהקדש ולא נקנים אלא בכסף וא"כ הם יכולים לחזור בהם. **חמורו** של רבנא עוקבא היתום נמכר בארבע והתיקר ועמד על שש ובאו לר"נ והוא אמר שכל עוד לא שילמו כסף הדין הוא שיתומים כהקדש ולא חל המכר כדברי ר' חנילאי.

אם נמשכה הפרה מהיתומים והתייקרה הדין הוא כר' חנילאי שחוזרים בהם ואם הוזהל לא יהיה כח הדיוט חמור מהקדש ויתומים ולא חוזרים בהם, אם משכו פרה ליתומים והתייקרה לא יהא כח הדיוט חמור ולא חוזרים בהם, ואם הוזהל סברו לומר שהדין הוא כר' חנילאי שיכולים לחזור בהם, אמר רב שישא בר רב אידי שאם יחזרו בהם זה רע להם שלעתים הם יצטרכו פירות ולא יתנו להם עד שיתנו מעות, אם נתנו היתומים מעות לפירות והוזהלו לא יהא כח הדיוט חמור מהקדש ויכולים לחזור בהם ואם התיקר סברו לומר שהדין הוא כר' חנילאי שלא יחזרו בהם, אמר רב שישא שזה רעה להם **עמוד ב** שאז יאמרו להם נשרפו חיטיכם בעליה, ואם נתנו מעות ליתומים עבור פירות והתייקרו לא יאמרו שחכ הדיוט חמור מהקדש ואם הוזהלו סברו לומר שלר' חנילאי שמעות קנות א"כ לא יחזרו וישארו במחיר היקר אמר רב שישא שאם נאמר כך זה רעה להם שכשיצטרכו למעות לא יקנו מהם עד שיתנו את הפירות.

רב אשי אמר שהוא ורב כהנא חתמו על שטר של אמו של זעירי היתום שמכרה קרקע למיסים ללא הכרזה כמו שאמרו נהרדעי שלמיסים מזונות וקבורה ניתן למכור מנכסי יתומים בלי הכרזה.

עמרם הצבעי היה אפוטרופוס של יתומים ובאו קרוביהם לר"נ ואמרו שהוא לובש מנכסי היתומים אמר ר"נ שזה מותר לו כדי שישמעו דבריו אמרו לר"נ שהוא אוכל ושותה משלהם והוא אינו אמוד, אמר להם אולי הוא מצא מציאה אמרו לר"נ שהוא מפסיד נכסיהם אמר ר"נ הביאו עדים שהוא מפסיד ואסלקנו כמו שאמר הונא חבירונו בשם רב שאפוטרופוס שמפסיד מסלקים אותו, ואצל רב שילא אמרו שלא מסלקים אותו ולהלכה מסלקים אותו.

לת"ק ניתן להשביע אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים שלולא שהיה לו הנאה ממנו לא היה מתמנה לכך ולא ימנע מכך שמשביעים אותו, ואם מינהו ב"ד לא ישבע שאם נטיל עליו שבועה הוא ימנע מלהתמנות לכך, ודעת אבא שאול שניתן להשביע במינוהו ב"ד שיש לו הנאה מכך שיוצא עליו קול שהוא אדם נאמן לב"ד ולא ימנע מלהתמנות אם ישביעהו, אך אם מנהו אבי יתומים לא ישביעהו שהיה ביניהם סתם ענין חבירות ואם ישביעהו ימנע ולא יתמנה לכך, ואמר רב חנן בר אמי בשם שמואל שהלכה כאבא שאול.

ר"א בן יעקב אמר שישבע בין מינהו ב"ד בין מינהו אבי יתומים והלכה כדבריו ורב תחליפא בר מערבא שנה לפני ר' אבהו שבמינהו אבי יתומים ישבע מפני שהוא נושא שכר אמר לו ר' אבהו האם נתת לו שכר אלא יש לפרש שהוא כנושא שכר.

משנה מטמא מדמע מנסך בשוגג פטור ובמזיד חייב. **גמרא** לרב מנסך הכוונה ניסוך ממש ולשמואל הכוונה מערב ביין נסך ושמואל לא פירש כרב כי אם הוא מנסך ממש הוא פטור מתשלומים כיון שאומרים קם ליה בדרכה מיניה, ורב מפרש כר' ירמיה שהקנין לשלם הוא משעת הגבהה ואילו החיוב מיתה שלו הוא רק בשעת ניסוך, ורב לא פירש כשמואל,

דף נג שלדבריו מנסך זה כמו מדמע, ושמואל סובר שזה קנס ולא לומדים מקנס ומי שסובר שלומדים קנס מקנס המשנה פרטה את כל הדברים שאם היה כתוב שמטמא חייב אם מדובר בתרומה היינו אומרים שהוא הפסיד אותה לגמרי לכן חייב ואם מדובר שטימא חולין היינו אומרים שלכן חייב כי אסור לגרום טומאה בא"י אך מדמע תרומה פטור קמ"ל מדמע, ואם היה כתוב מדמע כי זה מצוי יותר ואילו מטמא שאינו מצוי לא יקנסו ואם היה

כתוב מטמא ומדמע כי אין בזה קם ליה בדרכה מיניה אך מנסך שיש קלב"ם היינו אומרים שפטור, קמ"ל כדברי ר' ירמיה שהתחייב ממון משעת הגבהה, ומה ששנה אביו של רב אבין שבראשונה אמרו המטמא והמנסך וחזרו לומר אף המדמע וצריך לכתוב את הכל שאם היינו שונים רק מטמא היינו אומרים שחייב כי אין בו קלב"ם אך מנסך שיש בו קלב"ם פטור ואם היינו שונים מנסך היינו אומרים שחייב כי הוא מפסידו לגמרי ואילו מטמא פטור כי הוא לא מפסידו לגמרי ואם היינו שונים שניהם היינו אומרים שרק בהם חייב כי זה הפסד מרובה אך מדמע הוא הפסד מועט, קמ"ל שגם בו חייב.

לחזקיה מדאורייתא חייב בהם בין שוגג בין מזיד כיון שהיזק שאינו ניכר נחשב נזק ורבנן פטור בשוגג כדי שיודיעו ובמזיד לא פטור כי הוא ודאי יודיעו שהרי הוא מתכוון להזיקו, ולר' יוחנן מדאורייתא פטור לגמרי כי היזק שאינו ניכר אין שמו נזק ובמזיד קנסו רבנן כדי שלא ילך כל אחד ויטמא טהרותיו של חבירו ויאמר פטור אני, ולכאורה יש להוכיח מהמשנה שכהנים שפיגלו במקדש חייבים במזיד מפני תיקון העולם ואם נאמר שהיזק שאינו ניכר שמו נזק יש לכתוב ששוגג פטורים מפני תיקון העולם, ויש לבאר שאכן הטעם הולך על שוגג והכוונה שמזיד חייבים אך שוגג פטורים מפני תיקון העולם, ור"א מקשה מהברייתא שעושה מלאכה במי חטאת ופרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ולחזקיה חייב גם בדיני אדם, ור"א עצמו תירץ שבפרה מדובר שהכניסה לרבקה כדי שתינק ותידוש ובמי חטאת מדובר ששקל בהם משקולות ופטור כי רק המחשבה היא הפוסלת **עמוד ב** אך קשה שרבא אמר שמי חטאת שקל בהם משקלות כשרים וא"כ אין כאן נזק, ויש לומר שאם שקל בגופן פסולים ורבא הכשיר רק בשקל כנגדם, אך לפ"ז לחזקיה חייב גם בדיני אדם, ויש לומר שמדובר ששקל כנגדם ורבא הכשיר רק אם לא הסיח דעתו משמירתם והמשנה דברה כשהסיח דעתו משמירתו, רב פפא מוכיח מהמשנה שגזל מטבע ונפסל תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך ותיובתא לחזקיה שלדעתו חייב כי יש כאן נזק אף שאינו ניכר.

לכאורה נחלקו בזה תנאים שר"מ סובר שמטמא מדמע ומנסך חייב בין במזיד ובין בשוגג ולר' יהודה במזיד חייב ובשוגג פטור, ולכאורה נחלקו שלר"מ היזק שאינו ניכר שמו נזק ולר' יהודה אין שמו נזק, ויש לדחות שלכו"ע אינו נזק ונחלקו שלר"מ גוזרים גם בשוגג אגב מזיד ולר' יהודה לא גזרו בשוגג, אך קשה מברייתא שהמבשל בשבת לר"מ במזיד לא יאכל ובשוגג יאכל ולר' יהודה בשוגג יכול לאכול במוצ"ש ובמזיד לא יאכל כלל ור' יוחנן הסנדלר סובר שבשוגג יאכל במוצ"ש רק לאחרים ולא לו ובמזיד לא יאכל לעולם גם לאחרים, ויש לבאר שר"מ קנס רק בדרכן ובדאורייתא הוא לא קנס בשוגג אך לכאורה כאן מנסך הוא דאורייתא ובכ"ז ר"מ קנס, ויש לומר שהוא קנס מפני החומרא של עבודה זרה, ובר' יהודה לא קשה שבדאורייתא הוא קנס בשוגג ובדרכן הוא לא קנס, ומה שר' יהודה לא קנס במנסך אף שהוא דאורייתא כי מפני חומרת עבודה זרה אנשים בדלים, אך יש להקשות מברייתא אחרת שלר"מ הנוטע בשבת בשוגג יקיים ובמזיד יעקור ובשביעית יעקור בין בשוגג בין במזיד, ור' יהודה סובר שבשביעית במזיד יעקור ובשוגג יקיים ובשבת יעקור בין בשוגג בין במזיד, ורואים שר"מ קנס גם בדאורייתא, ויש לומר שקשה בברייתא עצמה מה החילוק בין שבת לשביעית אלא שם הטעם הוא כמו שאמר ר"מ שבשביעית יעקור גם בשוגג כי ישראל מונים שני ערלה מהשביעית ולכן זה ניכר.